

Fővárosi Ítéltábla

6.Pf.20.736/2022/5.

A Fővárosi Ítéltábla a Dr. Igyártó Ügyvédi Iroda (ügyvéd címe., ügyintéző: dr. Igyártó Gyöngyi ügyvéd) által képviselt felperes (felperes címe) felperesnek, dr. Papp Sándor ügyvéd (ügyvéd címe) által képviselt alperes alperes ellen kártérítés iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2022. április 14. napján meghozott 38.P.24.201/2017/86. számú ítélete ellen az alperes részéről 87. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 889.000 (nyolcszáznyolcvankilencezer) forint másodfokú perköltséget.

Megállapítja, hogy a le nem rótt 2.500.000 (kétfmillió-ötszázezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes jogelődje 1950. július 29-én született település1ben, gyermekkorát is itt töltötte. 1981-től 2001-ig település3en élt. Lakóhelyei a település1, helyrajzi szám2ú és a település helyrajzi szám1 helyrajzi számú ingatlanokon (perbeli ingatlanokon) működő azbesztcementgyár közvetlen közelében voltak. A gyár 1971-től kezdődően állított elő azbesztcement ipari termékeket. A perbeli ingatlan tulajdonosa az alperes volt 1996. június 24-ig, az ingatlanon az azbeszt cementgyárat működtető állami vállalatnak 1995. december 31-ig kezelői joga állt fenn.

[2] A felperes jogelődje 2016 nyarától hátfájdalmai miatt többször jelentkezett háziorvosánál. Az orvosi vizsgálatok eredményeként 2016. november 15-én malignus mesothelioma (mellhártya daganat) megbetegedést állapítottak meg nála, ettől kezdődően kemoterápiás kezelésben részesült, amely hullámzó eredménnyel járt. 2018. novemberétől 2019. áprilisáig hat széria Pembrolizumab kezelést kapott, melynek során több alkalommal infiltrátum jelentkezett. Alapbetegsége progrediált, a megkezdett kezelések ellenére állapota nem javult, 2022. január 6-án mellkasi panaszai jelentkeztek, amit baloldali mellkasi folyadék okozott. Légzési panaszai csökkenését követően otthonába bocsátották.

[3] Az azbesztcementgyártás során a csőgyártás és a lemezgyártás lényegében hasonló módon üzemelt 1971. és 2003., illetve a lemezüzem tekintetében 1981. és 1992. között, a következők szerint: A gyár területére iparvágányon zsákos formában érkezett az azbeszt, amelyet évekig élő erővel rakodtak le, majd ezt követően az azbesztet a gyárudvaron álló, oldalról nyitott tárolóhelyiségben tárolták, ahonnan az üzem épületébe szállítókasban vitték be targoncával és daruval az azbesztes zsákokat. Az üzemcsarnok mind a szállítás során, mind a nyári meleg időszakban több esetben nyitva állt. A gyártósor zártsága kezdetben kevésbé volt biztosított, de az 1980-as évek közepétől egyre zártabbá tették folyamatos fejlesztésekkel. 1985-ig a kiporzási pontokon mért értékek meghaladták a határértéket, ezt követően a technikai határérték alatti mennyiségeket mértek. Az azbesztes zsákokat úgy nyitották meg egészen 1992 februárjáig, az automatikus zárt zsákbontó rendszer üzembe helyezéséig, hogy éles késsel felvágták, majd azt követően annak tartalmát beöntötték az adagoló garatba. Ezen a ponton helyi porelszívó berendezés is működött, amely azonban nem volt folyamatos és hatékony az elszívó rendszer 1992. évi rekonstrukciójáig. Az azbeszt felhasználás kezdetén a foszlatás szárazon történt, amely a határértékeket rendszeresen meghaladó mértékű kiporzással járt. 1985. és 1995. között pontosan nem megállapítható időponttól kezdődően a foszlatás során vízzel keverték az azbesztet. A gyártást követően a megszilárdult csöveket az összeilleszthetőség kedvéért méretre vágták, végüket esztergálták, e műveleteknél azbesztcementforgács és por képződött, melynek könnyű frakcióját részben az itt telepített elszívó berendezés elszívta, részben a munkatéri levegőt szennyezte. A végtermék csöveket portalanítást követően forgalmazták, e portalanítást nagy valószínűséggel kinn az udvaron végezték. A cementgyártás technológiája elsősorban porterhelést jelentett a környezet számára, a porleválasztásra zsákos portalanítókat használtak. A portalanító rendszerek emissziója többnyire határérték feletti volt, a porterhelés 1971-től folyamatosan fennállt, a gyártási folyamatok optimalizálása révén azonban a nyolcvanas évek végétől csökkent. Az azbesztről a fenti időszakban ismert volt annak egészségkárosító jellege és az, hogy ez a károsító jelleg az azbeszt belégzésével indul meg.

[4] A felperes a keresetében 50.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Keresetét elsődlegesen a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. IV. törvény (régi Ptk.) 100. §-a és a régi Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján a szomszédjogi szabályok megsértésére, másodlagosan a régi Ptk. 345. §-a alapján a veszélyes üzemi felelősség szabályaira, harmadlagosan pedig a régi Ptk. 350. § (1) bekezdése szerinti megbízotti felelősség szabályaira alapította. Hivatkozott továbbá a régi Ptk. 76. §-ára is.

[5] Keresetének alapjaként azt adta elő, hogy az alperes felelős a jogelődjének az azbeszt cementgyár kiporzása miatt kialakult mesotheliomás megbetegedéséért. Álláspontja szerint a jogelődjének egészsége azért károsodott, mert az alperes mint tulajdonos az gyár létezésével, lakókörnyezetbe telepítésével, működtetésével szükségtelenül zavarta a lakókörnyezetben élőket. Másodlagosan arra hivatkozott, hogy az alperes mint az ingatlan és az azbesztet felhasználó állami vállalat tulajdonosa a veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint felelős a fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytató vállalat által okozott károkért. Harmadlagosan hivatkozott a megbízott igénybevételeért fennálló felelősség szabályaira.

[6] Az alperes az érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Nem vitatta, hogy a felperes jogelődjének a megbetegedése a bizonyosságig határos valószínűséggel a település³i vállalat² ipari tevékenysége következtében a levegőbe, majd onnan a felperesi jogelőd szervezetébe került azbesztszál, szálak okozta mellhártya mesothelioma következménye. Védekezése szerint a gyárterület 1948. és 1993. között állami tulajdonban, de állami vállalatok kezelésében volt. Kifejtette, hogy az állam veszélyes üzemi tevékenységet nem végzett az ingatlanokon, az állami vállalatok tevékenységéért vagy mulasztásáért pedig az állam nem felelős. Az alperes a károkozás időpontjában a felperesi jogelőd súlyos, esetlegesen halálos végkimenetelű megbetegedésének bekövetkeztét nem láthatta előre, így az okozati összefüggés is kizárt. Mind a korabeli EGK, mind a korabeli alperesi szabályozás az azbesztpor légszennyezettsége kapcsán kizárólag a munkavállalókat tekintette veszélyeztetettnek, a lakosságot nem. Hivatkozott arra is, hogy az adott helyzetben általában elvárható módon járt el az azbeszt por által okozott légszennyezettség csökkentése, egészséget károsító hatásainak megelőzése érdekében.

[7] Az elsőfokú bíróság az ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 40.000.000 forintot, valamint 1.270.000 forint perköltséget. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a felperes által le nem rótt 1.500.000 forint illetéket és az állam által előlegezett 764.159 forint szakértői díjat az állam viseli.

[8] Határozatának indokolása szerint figyelemmel volt az azonos bíró előtt folyamatban volt 38.P.22.019/2016. számú ügyben felvett bizonyítás anyagára. Utalt arra, hogy az abban az ügyben hozott Pfv.I.21.179/2018/6. számú hatályon kívül helyező végzésének indokolásában a Kúria megállapította, hogy az egészséget közvetlenül veszélyeztető tevékenység minden további bizonyítás nélkül szükségtelen zavarásként értékelhető. Az adott ügyben az alperes mint a perbeli ingatlan tulajdonosa mulasztott, amikor nem akadályozta meg, hogy az ingatlanát használó állami vállalat légszennyezéssel járó üzemi tevékenységet folytasson, amely a szomszédos ingatlanok használóinak az egészségét károsította. A Kúria végzése alapján tényként kellett kezelni, hogy a felperes jogelődjét ért nem vagyoni kár az ingatlantulajdonos alperes szükségtelen zavarásával mint jogellenes magatartással okozati összefüggésben keletkezett. Ehhez képest az alperest kellett felhívni a kártérítési felelősség alóli kimentés körében a bizonyítási indítványainak előterjesztésére és további bizonyítékai megjelölésére.

[9] A károkozó magatartást és az okozati összefüggést vizsgálva az elsőfokú bíróság a műszaki szakértői vélemény és a tanúvallomások alapján megállapította, hogy a perbeli ingatlanokon lévő üzemekben folyó gyártási folyamat során 1971-től 1985-ig nagyobb mértékben, majd azt követően csökkenő tendenciát mutatva, folyamatos azbeszt kiporzás, környezetszennyezés történt. A műszaki szakértői vélemény rögzítette a gyártási technológia hiányosságait, a környezetszennyező tevékenységet igazoló körülményeket. Az alperes nem tette vitássá, hogy az alperes üzemi kiporzása folytán a felperes jogelődjének tüdejébe került azbesztszál indította el az egészségkárosodást eredményező kórfolyamatot. Annak tulajdonított jelentőséget, hogy nincs egyenes összefüggés a kiporzás egészségkárosító hatása és a kiporzás mennyisége, egészségügyi határértéke között, így a legkisebb kiporzás is alkalmas volt arra, hogy károkozó magatartásnak minősüljön. Figyelembe vette, hogy a fejlesztések hatására a kiporzás tekintetében folyamatos javulás történt, azonban soha nem érték el a gyártás teljes zártságát. Hangsúlyozta, hogy környezetszennyezés, környezetveszélyeztetés következményeinek vizsgálata esetén nem várható el a kár és a károkozó magatartás közötti okozati összefüggés teljes bizonyossággal való alátámasztása, ez a károsultra lehetetlen bizonyítási kötelezettséget róna. A Intézetlének szám1. számú igazságügyi orvosszakértői véleményét, valamint annak szám2 számú kiegészítésében foglaltakat ítélete tényállásának alapjául maradéktalanul elfogadta. Az alperes előreláthatósággal kapcsolatos védekezését nem osztotta, mivel álláspontja szerint a károsító folyamat, a hatókör, a kár lehetséges természete és mértéke pontos ismeretének hiánya nem teszi előre nem láthatóvá a kár bekövetkezését. Az alperes jogi szabályozása alapján az alperes előre láthatta, hogy az egészségre veszélyes azbeszt alapanyagként történő felhasználása, az sértheti más személyiségi jogát.

[10] Okfejtése szerint az oksági kapcsolat felállítása meghatározta a bíróság által vizsgálendő releváns időszakot is, amelyet az elsőfokú bíróság az 1971-től 1996-ig terjedő időszakként fogadott el, tekintettel a felperes 1950-es születési évére és a lappangási időre is. Utalt arra, hogy a szakértői vélemények koherensek voltak abban a tekintetben, hogy a felperes megbetegedése esetén 15-20 éves látenciával is lehet számolni, de inkább 20-40 év közöttivel. A Kúria végzésének indokolását figyelembe véve azt vizsgálta, hogy milyen időszakban, illetve meddig érte a károsultat olyan behatás, amely rákkeltő hatású, ezért mint károkozó magatartás az okozatosság körébe vonható. A rendelkezésre álló orvosi adatok (a minimum lappangási idő), a műszaki szakértői vélemény (85-ig nagyobb kiporzás, 92-től a kék azbeszt használatának elmaradása), a felperesi jogelőd lakhatása, munkavégzésének helyszíne arra mutatott, hogy az 1980-tól 1992-ig, legfeljebb 1996-ig tartó időszaknak volt kitüntetett szerepe, így az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a kimentésnek is ehhez kellett igazodnia. A szakértői vélemény kiegészítését követően arra a következtetésre jutott, hogy ez az időszak a felperes jogelődje esetében kellően igazolt. A szakértő által felállított matematikai modellt alkalmasnak találta arra, hogy a mesothelioma megbetegedés kialakulásának időpontját bemutassa. Figyelembe vette, hogy természettudományos módszerekkel konkrétan nem lehetett meghatározni, hogy a felperesi jogelőd pontosan mikor lélegezte be az azbesztszálát, illetve, hogy az azbesztszál mikor tapadt meg a szervezetében.

[11] A veszélyes üzemi felelősség, illetve a megbízottért való felelősség címén az alperes kártérítési felelősségét nem látta megállapíthatónak. Kiemelte, hogy az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény és 1976. évi II. törvény rendelkezései a tulajdonos állam számára nem alapítottak üzembentartói minőséget. A szomszédjogi felelősség

tekintetében utalt a Kúria hatályon kívül helyező végzésének indokolására, különösen annak 58 - 64. pontjaira. Hangsúlyozta, hogy a Kúria végzése szerint az alperesnek mint a perbeli ingatlan tulajdonosának az adott ügyben elsődlegesen azt kellett bizonyítania a felelősség alóli kimentése érdekében, hogy nem tudott, vagy kellő gondosság mellett sem kellett tudnia arról, hogy az ingatlanain folytatott tevékenységgel összefüggésben a levegőbe kerülő és a környezetet szennyező azbeszt egészségkárosító és rákkeltő.

[12] A kimentésre vonatkozó bizonyítás értékelése körében – utalva a Kúria végzésének indokolására – figyelembe vette, hogy már az emberi környezet védelméről szóló 1976. évi II. törvény (régi Ktv.) 38. §-ában is elvárásként fogalmazódott meg az emberi környezet fokozott védelme, ami a kimentés szempontjából mindenkor megköveteli a magasabb, egyúttal szigorúbb mérce alkalmazását. Az 1976. évi 12. tvr.-rel kihirdetett rákkeltő anyagok és hordozók által előidézett ártalmak elleni védekezésről és ezek ellenőrzéséről szóló egyezményhez való csatlakozással vállalt kötelezettségekből, az azbesztózist tüdőrákkal vagy anélkül foglalkozási betegségnek feltüntető 17/1975. (VI.14.) MT. rendelet 2. számú mellékletének 24. pontjából, valamint az azbesztet bizonyítottan rákkeltő hatású anyagként megjelölő, a munkahelyek levegőtisztasági követelményeiről szóló MSZ. 21461/1-1988. szabvány F.3.1. pontjából azt a következtetést vonta le, hogy az alperes már 1975-ben is tudta, hogy az azbeszt ártalmas az emberi egészségre, mert rákkeltő hatású. Tudta továbbá azt is, hogy az azbeszt felhasználásával járó technológiák alkalmazása során a munkavállalók munkavédelmi és munkaegészségügyi szempontból fokozott veszélynek vannak kitéve. Értékelte azt is, hogy az államnak volt lehetősége a tulajdonában álló ingatlanokat eltérő üzemeltetési rendben hasznosítani, különösen, mivel az adott időszakban az állami tulajdon dominanciája érvényesült a tulajdoni viszonyokban. Kiemelte, hogy a Kúria végzése szerint az állam közjogi szerepét – ide nem értve a jogalkotást – is értékelve kellett az elsőfokú bíróságnak megítélnie, hogy a tulajdonostól elvárható elővigyázatosság és ellenőrzés mellett teljesítette-e a kötelezettségét. Ennek fényében az alperes bizonyítását nem találta elegendőnek arra, hogy a felelősség alól magát kimentse arra hivatkozással, hogy úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható.

[13] Az alperes kimentés körében előadott védekezését nem találta elegendőnek, mivel abból, hogy a magyarországi szabályozás az alperes bemutatása alapján idomult az EGK-tagállamok szabályozásához, arra következtetett, hogy mindez csak az alperes lehetséges ismereti szintjét támasztja alá, azt azonban nem igazolta, hogy ez az ismeretszint volt az adott időszakban elérhető legteljesebb. Álláspontja szerint nem lehetett következtetni az állami szabályozásból sem az adott időszak ismeretszintjére, mivel nem igazolt, hogy az adott szabályozás adekvátan követte az állam szervei által elérhető ismereteket. Ezzel szemben az orvosszakértői vélemények, továbbá a nemzetközi tilalmak (Dánia, Izrael, Svédország) arra mutattak, hogy az azbesztózis kialakulásának mechanizmusára voltak már a szabályozást megelőzően is adatok. Elfogadta, hogy az MSZ 21461/2-1992 szabvány azt tanúsítja, miszerint a perbeli alperes a kék azbeszt tekintetében ekkor jutott el oda, hogy nulla legyen a megengedett technikai határérték. Mindebből arra következtetett, hogy az alperes a perbeli időszakban úgy látta, létezik olyan munkahelyi expozíciós küszöbérték, amely alatt a rákbetegség kockázata nem áll fenn. Figyelembe vette azonban azt is, hogy logikailag belátható volt, hogy a munkavégzés során felhasznált azbeszt kikerülhet légmozgással a környezetbe, ennek ellenére az állam alapvetően munkavédelmi oldalról szabályozta az azbeszt kibocsátási határértékeket.

[14] Megítélése szerint az azbeszt rákkeltő hatása ismeretében a kimentéssel kapcsolatosan azt is kellett vizsgálni, hogy mit tett a alperes annak érdekében, hogy ez a rákkeltő hatás a munkavállalókat, illetve kiporzás folytán a konkrét esetben az állampolgárait ne veszélyeztesse.

[15] A Intézet² 2016. december 20. napján kelt, a 39.P.21/504/2015-ös ügyben benyújtott igazságügyi műszaki szakértői véleményét, amely valamennyi elérhető mérési jegyzőkönyvet értékelt, az elsőfokú bíróság elfogadta ítélezése alapjaként. Bár a szakvélemény utalt arra, hogy a légszennyezési bírságok az azbesztszennyezés tekintetében nem bírtak jelentőséggel, mivel a felsorolt pontforrásokon azbeszt tartalmú porkibocsátás nem volt, a szakértői vélemény azt is megállapította, hogy a település³i gyárban soha nem volt zárt az azbesztfelhasználás. Értékelte, hogy a szakvélemény szerint a gyár több környezetterhelési ponttal is rendelkezett, a 70-es, 80-as évekre azonban nem állt rendelkezésre olyan mérési jegyzőkönyv, amely a gyár területén kívüli azbeszterhelést vizsgálta volna. A szakértő rögzítette azt is, hogy a nyolcvanas évek közepéig jutott ki a legnagyobb mennyiségű azbeszt. Mindezek alapján megállapította, hogy az alperes tudott az azbeszt és az azbesztpor rákkeltő hatásáról, arról is, hogy az belégzés útján levegőszennyezéssel is terjedhet, mégsem terjesztette ki a hatósági ellenőrzést a gyár környezetére. Erre legelőször a kilencvenes években (1994 Bt1., 1995 Intézet³) került sor igazolt módon. A szakvélemény alapján azt is figyelembe vette, hogy 1971-től működött szennyvízkezelés az üzemben, de a technológia hatásfoka nem volt megfelelő, a szennyvíz utóülepítése folytán porzó forrásként is működött. Kiemelte a szakvéleményből, hogy a nyolcvanas évek első felében felvett mérési jegyzőkönyvek alapján a csőgyári berakodás során az udvaron átlagosan 5,8 rost / cm³ azbeszterhelést mértek. Az 1984. évi mérési jegyzőkönyv 6. oldala szerint pedig a leválasztott por ellenőrzésükkor a leválasztó berendezés mellett kupacokban állt, ami megengedhetetlen, mert diffúz légszennyezést okoz.

[16] Megítélése szerint mindez bizonyította, hogy az alperes milyen ismeretekkel rendelkezett, továbbá tudomással bírt a nem megfelelő üzemeltetésről és annak veszélyeiről. A felvett tanúvallomások szintén az üzemeltetés szabályszerűtlenségére és a kialakított nyitott technológiára utaltak. Értékelési körébe vonta azt is, hogy bár a 6/1982 (VI.12) EüM rendelet a fiatalkorúakra vonatkozóan határérték feltüntetésével tiltotta a munkahelyi azbeszt expozíciót, nem volt adat arra, hogy a kiskorúak tekintetében bármilyen tiltó szabály életbe lépett volna, esetlegesen védőtávolság kijelölésével, vagy a játszóterek áthelyezésével.

[17] Mindezekre figyelemmel megállapította, hogy az alperes mint tulajdonos, és legteljesebb ismeretekkel (kutatóintézetek, állami egyetemek) rendelkező entitás, nem tudta kimenteni magát a felelősség alól és kártérítésre köteles. A határértékek léte nem cáfolja annak az ismeretnek a meglétét, hogy az azbesztkiporzás az egészségre káros okfolyamatot indíthat meg, mely akár rákos elváltozásra vezethet. Az állam mint az ingatlan speciális tulajdonosa nem volt elzárva attól, hogy az üzemeltetést megváltoztassa, az észlelt kibocsátási anomáliák esetén intézkedjen, a gyár körül védőterületet hozzon létre, vagy zárt rendszert alakítson ki, vagy akár meg is szüntesse a tulajdonában lévő állami vállalatot,.

[18] A nem vagyoni kártérítés összegének megállapítása során figyelembe vette, hogy a felperes jogelődjének egészségét súlyosan sértette a károkozó magatartás. A felperes jogelődje egy gyógyíthatatlan betegséggel szembesült, 2016-tól tudatában volt annak, hogy belátható időn belül meg fog halni. Utalt arra, hogy a felperes jogelődjének ereje, mozgásképessége folyamatosan hanyatlott, az, hogy emberi tartása, betegség-elviselő képessége kiemelkedő volt, nem változtat azon a tényen, hogy az általa elszenvedett sérelem kiemelkedő tárgyi súlyú. Figyelembe vette a felperes jogelődjének panaszait és a kemoterápiás kezeléssel összefüggő köztudomású hátrányokat, továbbá azt, hogy a felperes jogelődje 66 éves életkorában betegedett meg, és azokat a felperesi jogelőd személyes meghallgatásakor előadott körülményeket, amelyek köztudomásúan is alátámasztják a hasonló megbetegedés esetében az életmód hátrányos megváltozását. Mindezek mérlegelésével 40.000.000 forint nem vagyoni kártérítést állapított meg az ár-és értékviszonyok értékelésével a felperesi jogelőd nem vagyoni hátrányainak a kompenzálására.

[19] A perköltség viseléséről a Pp. 81. § (2) bekezdése alapján rendelkezett.

[20] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében. Másodlagosan az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatását és a felperes keresetének teljes elutasítását kérte, a szükséges bizonyítás lefolytatását követően.

[21] Kifogásolta, hogy a személy1 felperes és a alperes alperes között folyamatban lévő, hasonló tárgyú, 38.P.21.115/2019. számú perben a 2021. szeptember 9-i tárgyaláson csak két szakkonzulens nyilatkozott, a két igazságügyi szakértő nem tett nyilatkozatot. Kérte a szakértők meghallgatását, valamint szakértőtől szakértőként történő meghallgatását is, és sérelmezte, hogy erre nem került sor. Kérte ezért változatlanul további orvosszakértői bizonyítás elrendelését, vagy az Egészségügyi Tudományos Tanács Egészségügyi Területen Működő Igazságügyi Szakértői Testületének megkeresését. Hivatkozott arra, hogy a szakértői vélemények ellentmondásai indokolják a bizonyítási indítvány teljesítését. Álláspontja szerint szükséges annak megállapítása, hogy mely időintervallumban jelentkeztek legnagyobb valószínűséggel az azbesztexpozíciót követő mesothelioma tünetek. Álláspontja szerint az orvosszakértői vélemények alapján a jogi okozatosság tekintetében vagy azt lehet megállapítani, hogy az azbeszt expozíció legvalószínűbb időpontja 1976. és 1986. közé esik, ez alapján pedig az okozati összefüggés részét képező előreláthatóság 1986. év végéig vizsgálható, vagy pedig az azbeszt expozíció bekövetkezését a valószínűség szintjén sem lehet megállapítani, ezért az előreláthatóság a felperes jogelődje születésének időpontjára vizsgálható.

[22] Megítélése szerint az elsőfokú bíróságnak az okozati összefüggés hiányát kellett volna megállapítania a lefolytatott bizonyítás eredményeként. Hangsúlyozta, hogy a károkozó magatartás és a kár között csak akkor áll fenn okozati összefüggés, ha a károkozó a károkozás

időpontjában a kár bekövetkezését előre láthatta, a hatályos magyar bírósági joggyakorlat is ezt a jogi okozatosságot tartja szem előtt. Ennek az előrelátásnak a felperes jogelődjénél mellhártya mesotheliomát okozó folyamatindító azbeszt expozíció eseményekor kell fennállnia. Az alperes marasztalására érvelése szerint csak akkor kerülhetett volna sor, ha a felperes jogelődje az ok-okozati összefüggés részeként bizonyította volna, hogy a felperesi jogelőd mellhártya mesotheliomát okozó folyamatindító azbesztexpozíció bekövetkeztekor az alperes előre láthatta az azbeszt alapanyagként történő felhasználása következtében a gyárban nem dolgozó helyi lakosok, a felperes jogelődjének súlyos, halálos megbetegedésének lehetőségét (jogi okozatosság). Mivel az orvosszakértői vélemények alapján a felperesi jogelőd károsodásának legvalószínűbb időpontja 1976-86 évek közötti időszakra esik, ezért érvelése szerint csak az 1986-ig tanúsított alperesi magatartás tekintetében vizsgálható ez az előrelátás. Hangsúlyozta, hogy a betegséget kiváltó azbesztszál belégzését követően a további azbeszt belégzésnek már nincs jelentősége az orvosszakértői szakvélemény szerint.

[23] Az előreláthatóság hiánya és a felelősség alóli kimentése körében ismételt hivatkozott az EGK irányelveire. Az EGK szabályozásából kiemelte, hogy a szabályozás kizárólag a munkavállalók egészségének védelme érdekében történt. Az EGK még 2003-ban is úgy látta, hogy létezik olyan munkahelyi expozíciós küszöbérték, amely alatt a rákbetegség kockázata nem áll fenn. Mindezekből okfejtése szerint látható, hogy a munkahelyeken a levegőbe kerülő azbesztszál koncentráció miatti egészségkárosodás elleni küzdelem a technika és a műszaki tudományok fejlődése szerint folyamatosan előre haladt, a kibocsátási határértékek csökkentek, és az EGK szabályozása 1976. és 2003. évek között nem tekintette veszélyeztetettnek a lakosságot az azbesztszál koncentrációval kapcsolatban. Az Európai Gazdasági Közösség és az azbeszttel kapcsolatos állami szabályozást összevetve hivatkozott arra, hogy az alperes a perbeli időszakban úgy látta, és láthatta, hogy az azbesztpor egészségkárosító hatása csak az adott üzem dolgozóit érintheti, de nem terjed ki az üzemen kívüli területekre, a lakosságra. Létezik továbbá olyan munkahelyi expozíciós küszöbérték, amely alatt a rákbetegség kockázata nem áll fenn. Hangsúlyozta, hogy a alperes a légszennyezettségi emissziós határértékeket az EGK szabályozásához képest legalább tízszeresen szigorúbban határozta meg. Álláspontja szerint a felperes által hivatkozott 5/2022. (IV.14.) AB határozat tényállásától a perbeli tényállás jelentősen eltér. Az Alkotmánybíróság által vizsgált ügyel szemben, ahol elmaradt a környezeti kármentesítés, az alperes bizonyította, hogy a 80-as, 90-es években nem volt elvárható annak ismerete, hogy az azbesztkiporzás a szakértői véleményben meghatározott hatókörrel és valószínűséggel, határérték nélkül egészségkárosító, halálos betegséget okozhat.

[24] Részletezte, hogy az alperes a munkavédelem, környezetvédelem és az ellenőrzés terén milyen tevékenységet fejtett ki az azbeszt okozta károk megelőzése érdekében, ezért úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható. A munkavédelemmel összefüggően kiemelte, hogy a alperes a perbeli időszakban a munkavédelem és a munkaegészségügy tekintetében olyan szervezeti rendszert alakított ki, ami az akkori műszaki fejlettségi szinten maximálisan biztosította a munkavállalók, köztük a perbeli üzem dolgozóinak egészségügyi védelmét és a szabályok betartásának ellenőrzését. Bizonyította azt is, hogy a környezetvédelem tekintetében is olyan szervezeti rendszert alakított ki, amely az akkori műszaki fejlettségi szinten maximálisan biztosította a munkavállalók egészségügyi védelmét és szabályok betartásának ellenőrzését. A Intézet2 szakvéleményből is megállapítható volt, hogy a alperes a környezetvédelmi szervezetén

keresztül rendszeresen ellenőrizte az üzem levegőszennyezését, ugyanakkor ez az ellenőrzés káros azbesztterhelést nem állapított meg. A szakértői vélemény utal arra, hogy az 1980-as évek közepétől bevezetett intézkedések és elvégzett fejlesztések eredményeképpen a következő évtized elejére jelentősen csökkent a munkahelyi és a környezeti levegő terhelése. Az alperes az általa kiépített igazgatási szervein keresztül rendszeresen ellenőrizte a perbeli üzemet.

[25] Hangsúlyozta, hogy az Alkotmánybíróság a hivatkozott határozatában nem állapított meg objektív felelősséget az állam tulajdonában lévő ingatlanon folytatott tevékenységgel okozott minden kárért, így az állam felelősségét az akkor hatályos környezetvédelmi törvények és polgári törvénykönyv felelősségi alakzatának megfelelően lehet vizsgálni.

[26] A nem vagyoni kártérítés összegét a bírósági gyakorlat tükrében eltúlzottnak tartotta, megítélése szerint az általa hivatkozott eseti döntések alapján az ítélelhozatalkori reális összeg legfeljebb 15.000.000 forint lehet. Hivatkozott arra is, hogy az elsőfokú bíróság a perköltséget a 32/2003 (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) és b) pontjától, illetve a pernyertesség, pervesztesség arányától eltérően eltúlzott mértékben állapította meg.

[27] A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását indítványozta. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete mind jogilag, mind ténybelileg megalapozott. Kifejtette, hogy a részére megítélt nem vagyoni kártérítés összezszerűségében sem eltúlzott. Kérte az alperes bizonyítási indítványainak elutasítását, tekintettel arra, hogy az olyan kérdésekre irányul, amelyek a perben már megválaszolásra kerültek, és alkalmatlanok az alperes felelősség alóli kimentését megalapozó körülmények bizonyítására. Hivatkozott az elsőfokú ítélet meghozatalát követően ismertté vált 5/2022 (IV.14) AB határozatra, amelyből következően az állam mint tulajdonos felelősséggel tartozik az ingatlanán történt környezetszennyezéssel okozott károkért. Hangsúlyozta, hogy az 1971-96 közötti időszak, tehát amíg az alperes tulajdonában lévő ingatlanon azbesztet dolgoztak fel, minden egyes pillanata releváns jogelődje betegségének a kialakulásával kapcsolatban. Hivatkozott arra, hogy az alperes az Általános balesetelhárító és egészségvédelmi óvórendszabály értelmében már 1965-ben is veszélyes, mérgező anyagként kezelte az azbesztport, ismerte a gyár telepítésekor, hogy veszélyes anyag feldolgozását kezdték meg, és tudomással rendelkezett arról, hogy a környezetvédelmi törvény előírásainak nem felel meg az azbesztfeldolgozó gyár, azt nem lehetett a perbeli ingatlanokon fenntartani. Rámutatott, hogy az üzem körül még védőtávolságot sem alakítottak ki. Kiemelte, hogy az alperes az 1976. évi II. törvény ellenére fenntartotta a települési környezetben a lakosság életfeltételeit károsan befolyásoló tevékenységét, a mérési jegyzőkönyvek és a műszaki szakvélemény alátámasztották, hogy a perbeli ingatlanokra pontforrásként azbesztpor távozott a levegőbe. A megítélt nem vagyoni kártérítés összege nem kirívó, az alperes nem volt tekintettel arra, hogy a felperes jogelődjének nemcsak pszichikai megterhelést jelentett a betegsége, hanem fizikai fájdalmai is voltak és hosszú ideig szenvedett testileg-lelkileg a betegsége miatt. A felperes jogelődjének évekig azzal a biztos tudattal kellett együtt élnie, hogy a betegsége gyógyíthatatlan és bizonyosan a halálához vezet.

[28] A felperes jogelődje 2022. augusztus 28-án, 72 éves korában elhunyt. A jogutódként perbe lépett felperes fenntartotta a jogelődje korábbi nyilatkozatait.

[29] A fellebbezés nem alapos.

[30] Fellebbezés hiányában a régi Pp. 228. § (4) bekezdése alapján jogerőre emelkedett az elsőfokú bíróság ítéletének keresetet részben elutasító rendelkezése, ezért a Fővárosi Ítéltábla kizárólag az elsőfokú ítélet fellebbezett, az alperest fizetésre kötelező rendelkezését bírálta felül.

[31] Az elsőfokú bíróság nem sértette meg az elsőfokú eljárás lényeges szabályait, és a jogvita elbírálásához szükséges bizonyítást lefolytatta. Ezért nem volt alapja az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének sem a régi Pp. 252. § (2) bekezdése, sem (3) bekezdése alapján.

[32] Az alperes által kifogásolt tárgyaláson – az elsőfokú eljárásban a 2021. november 11-i tárgyaláson a tárgyalás anyagává tett, a Fővárosi Ítéltábla előtt a 6.Pf.20.206/2022. számú folyamatban volt ügyből ismert jegyzőkönyv alapján – a szakértők is jelen voltak, a felek a régi Pp. 182. § (2) bekezdésének megfelelően gyakorolhatták kérdezői, észrevételezési jogukat, a szakértői bizonyítás eljárási szabályait az elsőfokú bíróság nem sértette meg. Nem merült fel a szakvélemények között ellentmondás olyan, a jogvita eldöntése szempontjából jelentős kérdésben, ami a szakértők meghallgatását vagy az ETT szakértői testületének kirendelését tette volna szükségessé. A szakvélemények ugyanis nem tértek el egymástól abban a kérdésben, hogy természettudományos módszerekkel nem lehet pontosan megállapítani, hogy a felperes jogelődje a későbbi betegségét okozó azbesztrostokat mikor lélegezte be. A folyamatindító expozíció bekövetkezésének időpontját csak különböző mértékű valószínűsítéssel lehetett meghatározni. Az elsőfokú bíróság helyesen értékelte a szakvélemények alapján, hogy a rövidebb idejű azbesztexpozíció is elindíthatta a megbetegedésre vezető folyamatot, és azt is, hogy a belégzés pontos időpontjának megállapíthatatlanságát a károkozás tényével szemben nem lehet a károsult terhére értékelni. A szakértők közötti véleményeltérés lényege abban állt, hogy a statisztikai valószínűségek és a peradatok alapján mennyire lehet pontosan, szakértőileg elfogadható módon véleményezni a betegséget kiváltó, folyamatindító azbesztexpozíció időszakát.

[33] Az elsőfokú bíróság az orvosszakértői vélemények és a peradatok (születési idő, lakóhely, azbesztcement gyártás kezdete, tünetek jelentkezése) alapján okszerű mérlegeléssel állapította meg, hogy a felperesi jogelőd betegségét kiváltó azbesztexpozíció a felperesi jogelődöt valamikor 1971. és 1996. között, legvalószínűbben 1980. és 1992. között érte (releváns időszak). A releváns időszak esetleges további szűkítésének nem volt jelentősége, mivel az alperes nem vitatta, hogy az ingatlanán működő gyárból származó azbesztkiporzás

okozta a felperes jogelődjének egészségkárosodását. Erre figyelemmel a felperest a régi Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján terhelő bizonyítási kötelezettséget az időpont közelebbi meghatározása nem érintette. Az alperes felelősség alóli kimentése szempontjából pedig a további pontosítás közömbös, mert az alperes nem bizonyított olyan tulajdonosi intézkedést az 1980. és 1992. közötti időszakban, amely az ingatlanán – az ingatlant kezelő vállalat által - folytatott egészségkárosító tevékenység megszüntetésére irányult volna. A Fővárosi Ítéltábla ennek kapcsán utal arra, hogy a per eldöntése szempontjából nem annak volt jelentősége, hogy az alperes mint közhatalom gyakorlója, vagy az állami vállalat mit tett az egészségkárosító környezetszennyezés megszüntetése érdekében, hanem annak, hogy miután az állami vállalat egészségkárosító, környezetszennyező tevékenységet folytatott, az alperes mint tulajdonos – tulajdonosi jogosítványaival élve – mit tehetett volna az adott helyzetben általában elvárhatóan, és ehhez képest mit tett annak érdekében, hogy az egészségkárosító környezetszennyezést megszüntesse.

[34] Az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítás alapján a tényállást is helyesen állapította meg azzal a pontosítással, hogy az indokolás helyett a tényállásban szükséges rögzíteni azt a nem vitatott tényt is, hogy a felperes jogelődjének a tüdejébe az alperes ingatlanán működő gyárból származó kiporzással azbesztszálak kerültek, aminek következtében később mesothelioma (mellhártya daganat) alakult ki nála. A Fővárosi Ítéltábla a megállapított, fentebb pontosított tényállás alapján az elsőfokú bíróság döntésével és nagyobb részt annak indokaival is egyetértett.

[35] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezésben foglaltakra figyelemmel a következőket emeli ki:

[36] A perben a felek között nem volt vitás, hogy a felperes jogelődjének egészségkárosodását az azbesztszálak belégzése okozta, és az sem, hogy a belélegzett azbeszt az alperes tulajdonában álló ingatlan kezelőjének levegőt szennyező tevékenysége folytán került ki a levegőbe. A felperes ezzel bizonyította, hogy az alperes kártérítési felelősségének megállapításához szükséges, a régi Ptk. 339. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek közül megvalósult a nem vagyoni kár bekövetkezése (jogelődjének egészségsromlása), és hogy a kárt az alperes tulajdonában álló ingatlan kezelője okozta, mert a kár bekövetkezése az ingatlan kezelőjének tevékenységével áll ténybeli okozati összefüggésben.

[37] Az 5/2022. (IV.14.) AB határozat indokaira [82, 84] tekintettel a perben nem volt vitatható az sem, hogy az állam mint tulajdonos a rendszerváltást megelőző állami tulajdon dominanciájára tekintettel polgári jogi felelősséggel is tartozik a tulajdonában lévő ingatlanon, az ingatlan kezelője által folytatott, nyilvánvaló környezetszennyező tevékenységgel okozott kárért, ha ezt a környezetszennyező tevékenységet mulasztásával eltűrte akkor, amikor már egyértelmű jogszabályi rendelkezések voltak hatályban. Ezek a környezetszennyezéssel összefüggő alkotmányos jogértelmezési szempontok a perbeli ügyben is irányadóak voltak, függetlenül attól, hogy a környezetszennyezés nem az AB határozatban leírt robbanóanyag gyártással kapcsolatos talajszennyezés volt, hanem az, hogy a levegőbe kiporzással egészségkárosító azbesztszálak kerültek.

[38] Az alperes államot a releváns időszakban (1980-1992) hatályos régi Ktv. 38. § (1) bekezdése alapján már egyértelműen terhelte az a környezetvédelmi jogi kötelezettség, hogy települési környezetben csak olyan üzem tartható fenn, illetőleg olyan tevékenység folytatható, ami a lakosság életfeltételeit károsan nem befolyásolja. A régi Ktv. 38. § (2) bekezdése szerint az üzemek és létesítmények által a települési környezetre gyakorolt káros hatások megakadályozása érdekében védőterületet, illetőleg védőtávolságot kellett kialakítani. A régi Ktv. 23. § (1) bekezdése szerint tilos volt a levegő káros szennyezése és a 25. § (1) bekezdése értelmében az ipari tevékenység folytatása során olyan módszert, illetőleg eljárást kellett alkalmazni, amely nem jár káros légszennyezéssel. Alapítván hivatkozott az alperes arra, hogy az eseménykor hatályos jogszabályi előírásoknak megfelelően járt el, mert a határértékek túllépésének bizonyítatlansága nem zárja ki a régi Ktv. 23. § (1) bekezdése, 25. § (1) bekezdése, 38. § (1), (2) bekezdéseiben foglalt kötelezettségek megszegését.

[39] A felperes a keresetét arra alapította, hogy az alperes a régi Ptk. 100. §-ából eredő kötelezettségét szegte meg. A régi Ptk. 100. §-a értelmében a tulajdonos a dolog használata során tartózkodni köteles minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen a szomszédait szükségtelenül zavarná, jogaik gyakorlását veszélyeztetné. A Kúria elsőfokú ítéletben is idézett végzésére is figyelemmel abból kellett kiindulni, hogy az alperes azzal, hogy a releváns időszakban nem akadályozta meg, hogy az ingatlanát használó állami vállalat (az ingatlan kezelője) olyan légszennyezéssel járó üzemi tevékenységet folytasson, amely károsította a szomszédos ingatlanok használóinak az egészségét, a tulajdonból fakadó jogainak régi Ptk. 100. §-ában foglalt korlátait túllépte, a lakókörnyezetben élő felperes jogelődjét szükségtelenül zavarta, jogait (egészségét) veszélyeztette. Nem volt vitatott, hogy az alperes tulajdonában álló ingatlanon folytatott tevékenység eredményeként, az azbesztgyár folyamatos működése során 1980. és 1992. közötti időszakban kiporzással a levegőbe kerültek a lakókörnyezetben élők egészségét is károsító azbesztszálak, és ezt az alperes eltűrte. Az alperes ingatlanán folyó tevékenységet az elsőfokú bíróság helyesen értékelte egészségkárosító, környezetszennyező tevékenységnek. Az azbesztcement gyártása és annak módja az adott helyen objektíve sértette a régi Ktv. 38. § (1) bekezdését. Az alperes azzal, hogy eltűrte az ingatlanán ezt a tevékenységet, és tulajdonosként nem lépett fel a környezetszennyező működés megszüntetése érdekében, az 5/2022. (IV.14.) AB határozatban foglalt indokokra is figyelemmel tulajdonosként megszegte a régi Ptk. 100. § -ában előírt kötelezettségét, ezért mulasztása jogellenes. A Fővárosi Ítéltábla utal arra, hogy a régi Ptk. 100. §-ában foglalt szükségtelen zavarás tilalma objektív korlátja a tulajdonos használatának, ezért annak túllépése független a tulajdonos ismereteitől. Az alperes ismereteinek a régi Ptk. 100. §-ában foglalt kötelezettség megszegéséből eredő, a perbeli időszakban a régi Ptk. 339. § (1) bekezdésének rendelkezése szerint érvényesíthető kártérítési igény szempontjából lehetett jelentősége.

[40] Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg az előzőek alapján, hogy a felperes bizonyította, hogy a jogelődje egészségkárosodásának bekövetkezésében közrehatott az alperesnek a régi Ptk. 100. §-ában foglalt kötelezettséget sértő magatartása is, jogelődje az egészségkárosodást az alperes jogellenes mulasztásával is okozati összefüggésben szenvedte el. Abban az esetben ugyanis, ha az alperes már a releváns időszak megkezdődését megelőzően megtette volna az azbeszt légkörbe kerülésének megakadályozásához szükséges

tulajdonosi intézkedéseket, a felperes jogelődje nem betegedett volna meg azbesztszál belégzésétől. A felperes jogelődjének egészségkárosodása 2016-ban bekövetkezett. Az alperes fellebbezési érvelésével szemben a régi Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján a kárért felelős személynek a releváns jogi oksági kapcsolat fennállásához nem kellett előre látnia a kár lehetséges mértékét, a perbeli esetben a légszennyező tevékenység hatókörét, súlyosságát. A magatartás és a kár közötti releváns jogi okozati összefüggés megállapításához elegendő, hogy a magatartás adekvát következménye legyen a kár, és a magatartást azért tiltsa a jog, hogy a károkozás, a kár bekövetkezése megelőzhető, elkerülhető legyen. A légszennyező és a munkavállalók egészségét veszélyeztető működés alperes, mint tulajdonos részéről történő eltűrésével ezért releváns jogi oksági kapcsolatban áll minden egészségkárosodás, amit a környezetszennyezés okozott a munkavállalóknak, illetve a lakókörnyezetben élőknek. A környezetszennyezésért felelőssé tehető személyek kockázata az, ha tévesen ítélik meg a szennyezés hatókörét, mértékét, súlyosságát.

[41] A Fővárosi Ítéltábla az alperes ismereteire vonatkozó érvelésére tekintettel utal arra, hogy az elsőfokú bíróság által helyesen értékelt korabeli jogi szabályozásból [17/1975. (VI.14.) MT rendelet 2. számú melléklete] kitűnően az alperes – szervei útján – már 1975-ben tudta, hogy az azbeszt veszélyes anyag, egészségkárosító hatású, tüdőrákot okozhat. Tudta azt is, hogy az azbesztnak kitett munkavállalók veszélyeztetettek, ezért munkavédelmi intézkedések szükségesek. Az azbesztszál koncentrációra vonatkozó előírásokból, határértékekből kitűnően tudta azt is, hogy az azbeszt feldolgozása során a levegőbe kerülő azbeszt belégzéssel okozhat daganatos megbetegedést a munkavállalóknak. Ebből következően előre láthatta, hogy ha az azbesztet feldolgozó technológia nem kellően zárt, a munkafolyamatok, védőrendszerek korszerűtlenek, a levegőbe kiporzással kerülő azbesztpor és azbesztszálak veszélyeztetik a munkavállalók egészségét. Mivel az azbesztszál belégzéssel okoz egészségkárosodást, az egészségkárosodás mechanizmusa alapján a határértékektől függetlenül, számolnia kellett azzal is az alperesnek, hogy a zárt technológia, megfelelő védőberendezések, zártágot biztosító munkafolyamatok hiányában a levegőbe szükségtelenül kikerülő azbesztpor és azbesztszálak kijuthatnak az azbesztet felhasználó üzem területén kívülre is – azt nem feltételezhette alappal sem az alperes, sem az ingatlant kezelő állami vállalat, hogy a légkörbe jutott azbesztpor és azbesztszálak az üzem területén belül maradnak. Emiatt az alperesnek előre kellett látnia, hogy a légkörbe került azbesztport és azbesztszálakat nemcsak a munkavállalók, hanem az üzemen kívül, a gyár környezetében élők is belélegezhetik, ezáltal nekik is megbetegedést okozhat. Erre figyelemmel az alperes a jogi okozatosság fennállását is alaptalanul vitatta a környezetszennyező tevékenység okozta megbetegedés és az alperes szükségtelenül zavaró magatartása között.

[42] Az alperes azonban a régi Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján bizonyíthatta, hogy a szervei útján – a szükségtelen zavarás, környezetszennyezés, egészségkárosodás elkerülése érdekében – úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható, a felperes jogelődjének egészségkárosodása ezért az alperesnek nem felróható. A Ptk. 100. §-ára és a Ptk. 339. § (1) bekezdésére figyelemmel azt kellett vizsgálni, hogy az állam mint tulajdonos – szervei útján – megtette-e az adott helyzetben általában elvárható intézkedéseket a környezetszennyezéssel megvalósult szükségtelen zavarás megszüntetése, mások egészségkárosodásának az elkerülése érdekében. Ebben a tekintetben a Fővárosi Ítéltábla megítélése szerint nem az állam közjogi cselekvéseit, nem az alperes fellebbezésben hivatkozott, kialakított intézményrendszert, szerveinek hatósági jogalkalmazását (ellenőrzését) kellett értékelni,

hanem azokat a cselekvési lehetőségeit, amelyek az alperest az ingatlan tulajdonosaként illették meg.

[43] Az elsőfokú bíróság az ítékezése alapjául elfogadott, beszerzett műszaki szakértői vélemény (Intézet2 szakvéleménye) alapján aggálytalanul állapította meg ítéletének tényállásában a környezetszennyező azbesztgyár működésének hiányosságait, azokat a technológiai-berendezési sajátosságokat, amelyeken keresztül az azbesztszálak kiporzással az üzemén kívülre kerülhettek. A szakértő kiemelte, hogy a mérési jegyzőkönyvek és a szakmai tanulmányokban rögzített tények alapján is jól jellemezte a folyamatot tanúl vallomása, mely szerint mindig alakítottak technológián, hogy minél zártabb legyen, de a végére sem volt teljesen zárt. A Fővárosi Ítéltábla ennek kapcsán utal arra, hogy a csatolt, Intézet4 által 1984. augusztusában készített szakvélemény javaslatot tett arra, hogy a vállalatot kötelezzék az emisszió csökkentésére, rövid határidőn belül zárt poreltávolító rendszer kiépítésére. A vélemény megállapítása szerint a leválasztott por ellenőrzésükkor kupacokban állt, ami diffúz légszennyezést okoz. A szellőzők korszerűsítésére pedig a Intézet2 szakvéleménye szerint csak a 90-es években került sor. Helyesen értékelte az elsőfokú bíróság ezért, hogy a műszaki szakvélemény alapján nem bizonyította a releváns időszakra (1980-1992) az alperes azt, hogy úgy járt el ahogy az adott helyzetben általában elvárható. A releváns időszakban az anyag ismert veszélyességére, rákkeltő tulajdonságára tekintettel elvárható volt a kiporzás csökkentéséhez, megszüntetéséhez szükséges műszaki intézkedések megtétele a munkavállalók, illetve közvetve a lakókörnyezet védelme érdekében. Az alperes ingatlanán az ingatlan kezelője ennél fogva nyilvánvalóan a munkavállalók egészségét veszélyeztető, légszennyező tevékenységet folytatott, amellyel kapcsolatban az alperestől is elvárható volt a fellépés. A kimentés tekintetében a releváns időszakon belül a folyamatindító expozíció pontos időpontjának megállapításának lehetetlensége az alperes terhére esett, mivel neki kellett bizonyítania, hogy a káresemény annak ellenére következett be, hogy úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható.

[44] Az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy a régi Ktv. 38. §-ára tekintettel az alperes tulajdonosi felelősségét szigorúbban kellett vizsgálni. Helytállóan állapította meg azt is, hogy az alperesnek az állami tulajdon dominanciájának időszakában lehetősége volt arra, hogy az ingatlant kezelő állami vállalat tevékenységét befolyásolja, így arra is, hogy a környezetet szennyezően működő állami vállalatot megszüntesse, illetve tőle a kezelői jogot visszavonja. A Fővárosi Ítéltábla ezzel kapcsolatban utal arra, hogy a releváns időszakban eltérő tartalmakkal hatályos állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény (Átv.) rendelkezései [Átv. 7. § (1) bekezdése, 31. §, 34. §, 36. §. 42. §] alapján az államnak az alapító útján gyakorolható, tulajdonosi ellenőrzésre, illetve a vállalat megszüntetésére feljogosító tulajdonosi jogosítványai voltak; az állami tulajdonban álló ingatlanok kezeléséről szóló 9/1969 (II.9.) Korm. rendelet korabeli rendelkezései [5. § (1) bekezdés b) pont, 14. §], majd a földről szóló 1987. évi I. törvény korabeli rendelkezései [Ftv. 11., 18. § (1) bekezdés c) pont] alapján az állam az alapító útján a kezelői jogot visszavonhatta, azaz volt cselekvési lehetősége a régi Ptk. 100. §-át sértő, az egészséget veszélyeztető, környezetszennyező tevékenység megszüntetése érdekében. A Fővárosi Ítéltábla megítélése szerint ezért elvárható volt az alperestől, hogy mint tulajdonos az ingatlant kezelő állami vállalat környezetszennyező tevékenységével kapcsolatban a rendelkezésre álló tulajdonosi eszközökkel éljen: kísérje figyelemmel a veszélyes anyagot feldolgozó kezelő által folytatott ipari tevékenységet (tulajdonosi ellenőrzés), hívja fel a kezelőt a tevékenysége

környezetszennyező jellegének megszüntetésére, az ehhez szükséges technológiák bevezetésére, és az észlelt hiányosságok kiküszöbölésére, a felhívás eredménytelensége esetén pedig a kezelői jogot vonja meg, és ilyen módon érje el a kezelő környezetszennyező tevékenységének megszüntetését. Az alperes ebben a tekintetben azonban semmilyen, a környezetszennyezés megszüntetésére irányuló tulajdonosi intézkedést nem állított, illetve nem bizonyított. Helytállóan állapította meg ezért az elsőfokú bíróság, hogy az alperes a régi Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján nem tudta kimenteni magát a felelősség alól a felperesi jogelődöt ért, az ingatlanon folytatott környezetszennyező tevékenységből eredő kárért.

[45] Az alperes nemzetközi, EGK szabályozásra, kiépített intézményrendszerre, a tudomány fejlődésére, az állami határértékekre hivatkozása súlytalan annak fényében, hogy a régi Ktv. 38. §-ra figyelemmel a korabeli szabályok alapján is általában elvárható volt az, hogy sürgősen ne zavarja a környezetét a gyár működése, illetve a munkavállalók és a lakosság egészségét ne veszélyeztesse a végzett tevékenység. A régi Ktv. 25. §-a alapján a technológiát is úgy kellett megválasztani, hogy az ne járjon káros légszennyezéssel. Nem volt jelentősége annak sem, hogy az állam az EGK tagállamok hasonló, munkavédelmi szabályozására figyelemmel feltételezhette-e azt, hogy a munkavédelmi szabályok elegendőek, illetve a lakosságot nem veszélyezteti az azbesztgyár, figyelemmel a műszaki szakvéleményben megállapított hiányosságokra és az ezek felszámolása érdekében tett eredményes alperesi intézkedések hiányára. A tulajdonos alperes abban való tévedése, hogy az ingatlanán folyó, általa eltűrt, a levegőt nyilvánvalóan szennyező tevékenység az üzem munkavállalóin kívül a lakókörnyezetben élőket nem érinti, a kárért felelős személy terhére esik, így nem alkalmas annak igazolására, hogy az alperes úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható.

[46] Mindezek alapján az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes mint tulajdonos felelősséggel tartozik a felperes jogelődjét ért egészségkárosodásért.

[47] A Fővárosi Ítéltábla a felperes jogelődjének megítélt nem vagyoni kártérítés elsőfokú bíróság által megállapított összegét sem találta eltúlzottnak. A nem vagyoni kártérítés összegét a régi Ptk. 355. § (4) bekezdése és a Pp. 206. § (3) bekezdése alapján a jogsértést súlyát, következményeit figyelembe véve, mérlegeléssel kellett megállapítani akként, hogy az megközelítőleg arányos kompenzációt nyújtson a felperes jogelődjét ért személyiségi jogsértésekért, nem vagyoni sérelmekért. A Fővárosi Ítéltábla kiemeli, hogy nem hozzátartozói igényt kellett elbírálni, így a hozzátartozói igényekre vonatkozó döntésekben megállapított összegek nem szolgálhattak összehasonlítás alapjául. A felperes jogelődjét ért nem vagyoni hátrányok körében értékelni kellett egyebek mellett, hogy a felperesi jogelődnek azzal a tudattal kellett továbbá élnie és megküzdnie a daganatos betegség diagnosztizálása után, hogy a belélegzett azbeszt miatt rövid időn belül bizonyosan meg fog halni. A betegség lefolyása elhúzódó, jelentős szenvedéssel, a tüdő fokozatos elvesztésével, fulladásos halállal járt. Figyelemmel kellett lenni a betegség súlyosságára, az életkörülményekre gyakorolt hatásaira, a felperes jogelődje esetén a betegség hátrányos következményeivel való megküzdés elhúzódó, fizikai, pszichikai szenvedéssel járó időszakára, a környezetszennyezéssel okozott halálos betegség kiemelt tárgyi súlyára. Mindezeket, a hasonló, állam felelősségébe tartozó környezetszennyezés egészségkárosító hatásaival kapcsolatos ügyek eddigi bírósági gyakorlatát és az ár-érték viszonyokat is

figyelembe véve az elsőfokú bíróság által megállapított 40.000.000 forint nem vagyoni kártérítés okszerű, arányos, a régi Pp. 206. § (3) bekezdése szerinti jogszerű mérlegelés keretei között maradt. A régi Pp. 206. § (3) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság által megállapított összeg felülmérlegelésére a Fővárosi Ítéltábla ezért nem látott indokot.

[48] A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének a perköltség viselésére vonatkozó rendelkezésével is egyetértett. Mivel a per kártérítésre irányult, és a felperes követelése nem volt nyilvánvalóan eltúlzott, a régi Pp. 81. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróságnak lehetősége volt a megítélt követelés arányában megállapítani a felperest megillető perköltség összegét. A 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) és b) pontjának és (6) bekezdésének az elsőfokú bíróság által indokoltan mérsékelt 1.000.000 forint + áfa elsőfokú perköltség megfelelt.

[49] Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét a régi Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[50] Az alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért az alperesnek a régi Pp. 78. § (1) bekezdése alapján meg kellett fizetnie a felperes ügyvédi díjból álló másodfokú perköltségét, amelyet a Fővárosi Ítéltábla mérlegeléssel a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdései alapján mérsékelt összegben, áfát is tartalmazó 889.000 forintban állapított meg, figyelemmel a fellebbezési eljárásban szükséges ügyvédi munka mennyiségére.

[51] Az alperes az 1993. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés a) pontja alapján személyes illetékmentes, ezért a Fővárosi Ítéltábla a le nem rótt fellebbezési illeték viseléséről a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján határozott.

Budapest, 2023. január 24.

dr. Lente Sándor s.k.
s.k.

dr. Istenes Attila s.k.

dr. Csóka István

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró